

כז. חמין

יש המקפידים לאכול או לשתות חמין במוצאי שבת (א"ח הל' הבדלה סי' כח ח"א דף סח, ילקוט מנהגים – ממנהגי החסידים עמ' 139).

הטעם: משום שאמרו (שבת קיט:) חמין במוצאי שבת מלוגמא (=רפואה – רש"י), ומובא בשם ס' דברי יצחק שהחמין במוצ"ש רפואה לעצבות, וסימן לדבר "ומחבש לעצבותם" (תהלים קמ"ז ג) "מחבש" ר"ת: מלוגמא חמין במוצאי שבת, לעצבותם, רפואה לעצבות (לקוטי מהרי"ח ח"ב דף פז, מנהג ישראל תורה עמ' שנח).

כח. נרות

יש נוהגים שמדליקים נרות במוצ"ש כמו בערב שבת (ח"א כלל ח' סי' לה, מ"ב סי' ש"ק ג).

הטעם: מצינו (שבת קיט:) שתי מימרות זהות, אחת לערב שבת ואחת למוצ"ש: לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת, לעולם יסדר אדם שלחנו במוצ"ש, לכן משווים "סדור השלחן" של מוצ"ש לער"ש בפריסת מפה והדלקת נרות (מחצה"ש סי' ש).

קדוש לבנה

כט. למה קידוש

נוהגים לקרוא לברכת הלבנה, הנאמרת בכל תחילת חודש עם הופעתה מחדש של הלבנה, "קידוש לבנה".

הטעם: משום שבזמן שבית המקדש היה קיים בי"ד היה מקדש את החודש בתחילתו, ומכאן נשתרבב השם "קידוש", הואיל והברכה היא גם זכר לקידוש החודש ע"י בי"ד (מי"ת סי' תכו בשם שו"ת מהרש"ג).

א שם זה אינו בתלמוד וברמב"ם, המחבר קורא לברכה "ברכת הלבנה" (סי' תכו), אבל הרמ"א בהגהות וכן בד"מ קוראה "קידוש לבנה", וכן היא נקראת בסידורים.

ל. במוצאי שבת

"אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת, כשהוא מבושם ובגדיו נאים" (או"ח סי' תכו סע' ב) **ובחיי אדם** (כלל קיח סע' יד) **"מצוה מן המובחר לקדש (הלבנה) במוצאי שבת"**.^ב

הטעם: ע"ש שאמרו (סנהדרין מב.) **"כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה"**, לכן ראוי לקדש הלבנה בבגדים נאים, ובמוצ"ש כולם לבושים כך (ח"א שם).

ועוד, משום שבמוצ"ש נחרב בית המקדש **"והלכה השכינה בגלות, לכן אנו אומרים שעתידין להתחדש כמותה, הרי ביום שנחרב אנו מבשרין חידוש ישראל והשכינה"** (כה"ח סי' תכו אות כא בשם ר' חיים ויטאל).

לא. תחת כיפת השמים

"אין מקדשין הלבנה תחת הגג" (רמ"א סי' תכו סע' ד).

הטעם: ע"ש שאמר ר' שדומה קידוש הלבנה לקבלת פני השכינה, לכן **"יוצאין מתחת הגג לתוך הרחוב כדרך שיוצאין לקבל פני המלך שיוצאין לקראתו"** (ב"ח סי' תכו ד"ה תנא).

לב. במוצאי יו"כ

יש נוהגים לא לקדש הלבנה בחודש תשרי לפני מוצאי יום כפור (רמ"א סי' תרב סע' א).

הטעם: הואיל וקדוש לבנה צריך להיות בשמחה^ה, ועל מוצאי

ב המקור במס' סופרים (פ"כ ה"א) **"ואין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובכלים נאים"**, אבל יש שאין גורסים **"במוצאי שבת"** (ב"י סי' תכו).

ג ראה תענית כט.

ד תנא דבי ר' ישמעאל אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חודש וחודש דיים (סנהדרין מב.) אילו לא זכו למצוה אחרת אלא לזו שמקבלין פני שכינה (רש"י שם).

ה ראה רמ"א סי' תכו סע' ב.

שער ו: מוצאי שבת

קצו

י"כ אמרו במדרשי: בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך, וכך נפסק להלכה "ואוכלים ושמחים במוצאי יו"כ דהוי קצת יו"ט", לפיכך יש להמתין לקדש הלבנה במוצאי יו"כ (באור הגר"א סי' תרב ד"ה ואין מקדשין)^ט.

לג. במוצאי תשעה באב

נוהגים שאין מקדשים את הלבנה בחדש אב לפני תשעה באב
(רמ"א סי' תכו סע' ב).

הטעם: משום ששרויים באבלות וקדוש הלבנה יש לעשות בשמחה' (מג"א נ"ס ס"ק ד).

ועוד, כדי לקדשה במוצאי תשעה באב^א כי אז הזמן שנולד משיח בן דוד "ומבשרים ללבנה ולישראל שעתידים להתחדש" (באה"ט סי' תקנא ס"ק כה בשם האריז"ל).

לד. הללו את ה'

נוהגים לומר בשעת קדוש הלבנה ששה פסוקים ראשונים של מזמור קמ"ח שבתהלים: הללו את ה' מן השמים עד חק נתן ולא יעבור.

הטעם: ע"ש הנאמר שם: הללוהו שמש וירח וכו' חק נתן ולא יעבור, מעין מה שנאמר בברכת הלבנה: חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם (לקוטי מהרי"ח ח"ב דף צט).

ו קה"ר פרשה ט פסקה ז.

ז קהלת ט' ז.

ח רמ"א סי' תכד סע' ה.

ט ומוסיף הגר"א: והעיקר כי"א שטוב לקדש הלבנה קודם יו"כ כדי שמצוה זו תכריע כף זכות, וראה מ"ב סי' תרב ס"ק י.

י ראה רמ"א שם בסוף הסעיף. וה"ה אבל בשבעת ימי אבלו (מג"א סי' תכו ס"ק ד). ויש שמקדשים לפני ת"ב ראה ערוה"ש סי' תקנא סע' כב.

יא דעת המג"א (שם) שיש להמתין עד י' באב וראה מ"ב סי' תכו ס"ק ח.

לה. הללו אֵל בקדשו

נוהגים לומר אחרי ברכת הלבנה מזמור ק"נ בתהלים "הללויה
הללו אֵל בקדשו" (אוצר התפילות דף תכז בשם השל"ה).

הטעם: משום שבמזמור זה י"ב פעם "הללו" כנגד י"ב חדשי
השנה (ענף יוסף שם).

לו. דוד מלך ישראל חי וקים

נוהגים לומר אחרי ברכת הלבנה דוד מלך ישראל חי וקים (רמ"א
סי' תכו סע' ב).

הטעם: "שמלכותו נמשלה ללבנה", ועתידה להתחדש כמותה"
(שם).

ועוד, כשם שהלבנה הולכת ומתמעטת אחרי ט"ו יום, כך
נתמעטה מלכות בית דוד בימי צדקיהו, אחרי שמלכו ט"ו
מלכים, וכשם שהלבנה מתחדשת כך תתחדש מלכות בית דוד
(ח"א מהרש"א סנהדרין לח).

ועוד, דוד מלך ישראל חי וקים בגימטריה "ראש חדש" (ענף
יוסף-אוצר התפילות דף תכו)².

לז. שלום עליכם

נהוג לומר איש לרעהו אחרי ברכת הלבנה שלום עליכם ג'
פעמים (לבוש סי' תכו סע' א).

הטעם: משום שיש בכך הבעת שמחה ובטחון אחרי שקיבלו
פני השכינה³ (לבוש שם).

יב ראה תהלים פ"ט לח.

יג י"א שלכך התכוון רבי כששלח את ר' חייא כמסופר בר"ה (כה) א"ל רבי לר' חייא
זיל לעיני טב וקדשיה לירחא, ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקים (ענין תפילה
שם).

יד כמאמרו של תנא דבי ר' ישמעאל אלמלי לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם
שבשמים פעם אחת בחודש וכו' הנאמר בסוף ברכת הלבנה.

שער ו: מוצאי שבת

קצט

ועוד, ע"ש שאמרו קדמונים (מובא בפירוש עץ חיים בסידורי התימנים לפני ברכת הלבנה) שכל מי שקידש הלבנה לא ידאג באותו חודש מפני הפורענות, מכאן המנהג לברך איש את רעהו ב"שלום עליכם", כלומר מאחר וקידשת הלבנה שלום לך (עיון תפילה אוצר התפילות דף תכז).

לח. עלינו לשבח

אחרי קדוש לבנה נוהגים לומר תפילת עלינו לשבח (אוצר התפילות, סדור ר' שבתאי בשם מנהג ירושלים).

הטעם: משום שיש מאומות העולם העובדים את גרמי השמים לכן אנו מודים שלא עשנו כגויי הארצות (לקוטי מהרי"ח ח"ב דף ק).

ועוד, תפילת "עלינו" חוברה ע"י יהושע בן נון בשעה שכבש את יריחו^{טו}, ומצינו שהמשילו את יהושע ללבנה (ב"ב עה.) "פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה", לפיכך אומרים "עלינו" בשעת קדוש לבנה (מנהגי בית יעקב סי' רג)^{טז}.

לט. ציצית

יש נוהגים להוציא הציצית בשעת קדוש לבנה (שר"ת הר צבי או"ח ח"א סי' יב).

הטעם: משום שבברכת הלבנה אומרים "ויהי אור הלבנה כאור החמה", וכאשר יתקיים הדבר יהיו חייבים בציצית גם בלילה (שם).

מ. בשבת ויו"ט

נוהגים שאין מקדשים הלבנה בליל שבת ויו"ט ואף לא במוצ"ש שחל בו יו"ט (רמ"א סי' תכו סע' ב, מ"ב שם ס"ק יב).

טו תשב"ץ סי' רנג, כלבו סי' טז. ושמו "הושע" רמז בסדר הפוך בראשי התיבות: עלינו שלא ואנחנו הוא.

טז וראה באה"ל סי' תכו ד"ה ומברך מעומד.

הטעם: הואיל ויש לקדש הלבנה בשמחה" ואין מערבין שמחה בשמחה (שו"ת רמ"ע מפאנו סי' עח).

ועוד, חוששים שמא יוציא סדור לקרוא בו הברכה במקום שאין ערוב, ובליל יו"ט גזרו משום ליל שבת (כתר ש"ט סי' תקלט)".

יז "עושין שמחות ורקודין בקידוש החודש דוגמת שמחת נשואין" (רמ"א סי' תכו סעי' ב).
יח ועיין שו"ת שבות יעקב ח"א סי' יב, ב"ח (ישנות) סי' פ, רדב"ז ח"ד סי' קלג, רשב"א ח"ד סי' מח, ושו"ת שואל ומשיב ח"ג שאלה קנא.